

**Vabariigi Valitsuse 18.juuli 2019. a määruse nr 63 „Kõrgharidustaseme õppe
ainepunktide tasu ülemmäärad“ muutmise määruse eelnõu
seletuskiri**

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Määrus kehtestatakse kõrgharidusseaduse §16 lõike 3 alusel

Eelnõu eesmärgiks on kehtestada kõrgharidustaseme õppe ainepunktide tasu uued ülemmäärad.

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega ega Vabariigi Valitsuse tegevusplaaniga. Eelnõu ei too kaasa halduskoormuse suurendamist, kuna ainepunkti ülemmäärad kehtivad juba hetkel, kuid neid lihtsalt tõstetakse.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrghariduspoliitika ja elukestva õppe osakonna kõrghariduse valdkonna juht Kristi Raudmäe (735 0186; kristi.raudmae@hm.ee) ja sama osakonna nõunik Tiina Laidvee (735 0121; tiina.laidvee@hm.ee) ning eelnõu juriidilise korrektsuse tagab õigus- ja personalipoliitika osakonna õigusloome valdkonna õigusnõunik Maarja-Liisa Vahi (735 0297; maarja-liisa.vahi@hm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Kõrgharidusseaduse § 16 lõike 3 alusel kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega kõrgharidustaseme õppe ainepunktide tasu ülemmäärad. Määrus puudutab ainepunkti maksumust, mis tuleb üliõpilasel hüvitada juhul, kui ta on asunud õppima tasuta õppesse ning ei soorita õppeaineid kõrgkooli ettenähtud mahus.

Kõrgharidustaseme õppe ainepunktide tasu senised ülemmäärad kehtivad juba alates 2013. aastast ehk 12 aastat. Toonaste määrade kehtestamisel lähtuti õppetöö läbiviimisega seotud võimalikest täiendavatest kuludest, sealhulgas õppevahenditele ja õppejõududele tehtavatest kuludest.

2012. a kehtestatud määrus lähtus põhimõttest, et õppekulude hüvitamine nende üliõpilaste poolt, kellelt on õigus õppeteenustasu nõuda, peab olema kulupõhine. Üliõpilaselt ei saa täitmata ainepunkti eest nõuda kogu semestri õpingukulude hüvitamist, vaid seda saab teha ainult täitmata jäänud ainepunktide mahus ning määrad peavad arvestama tegelikke, õppetööle tehtavaid kulusid.

2012. a analüüsis Haridus- ja Teadusministeerium toonaseid õppeteenustasusid. Enamikel erialadel oli õppeteenustasu suurus õppeaastas suurusjärgus 2000-2500 eurot. 2024/2025. õppeaastal tuleb samases summas õppeteenustasu tasuda juba ühe semestri eest, mis tähendab, et tänaseks on õppeteenustasud märgatavalt tõusnud. Enamus avalik-õiguslikke ülikoole on kasutusele võtnud hetkel kehtiva maksimummäära (50 eur ainepunkt). Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ja Tallinna Tehnikaülikool kasutavad madalamat määra (35-48 eurot). HTM hallatavad rakenduskõrgkoolide poolt on kehtestatud täiskoormusest puuduolevatele ainepunktidele ülikoolidest madalamad määrad, valdavalt 40 eur ainepunkt. Tervishoiukõrgkoolides on määrad veel madalamad, 15 eur ainepunkt, kuid seal tuleb tasuda juba esimesest puuduolevast punktist, erinevalt teistest kõrgkoolidest, kus tasu rakendub valdavalt alates 7. ainepunktist. Kõrgkoolide võrdluses võib välja tuua järgmised andmed sooritamata ainepunktide tasu määrade osas 2025/2026. õa:

Kõrgkool	Tingimus, millal tekib õppemaksupu udujääk	Puuduolevate AP-de hind / tasumäär	Kommentaariid ja allikad
Eesti Kunstiakadeemia	Sooritamata ainepunkt, alates 7. AP-st	50 €/AP	Õppekulude hüvitamise määrad
Eesti Maaülikool	Eesti õppekeele õppekavadel, kui kohustus hüvitada õppekulud	50 €/AP	Õppetasude ja sihtstipendiumite kehtestamine 2025.2026 õppeaastaks
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	Sooritamata ainepunkti tasu alates 7.AP-st	35 €/AP	EMTA õppeteenustasud 2026/27. õa kehtestatud samuti 35 eur/AP
Tallinna Tehnikaülikool	Kui kumulatiivselt puudu rohkem kui 6 EAP	48 €/AP	Õppekulude hüvitamise määr
Tallinna Ülikool	Kui eelmise semestri õppemaht (30 EAP) jääb alla ja puudub >6 EAP kumulatiivselt	50 €/AP	Õppetasude kehtestamine 2025/2026. õppeaastaks Enne 2024/25. õa immatrikuleeritutele on määr 30 €/AP
Tartu Ülikool	Kui tasuta õppe õigust (sooritatud EAP) on kumulatiivselt puudu rohkem kui 6 EAP	50 €/AP (arstiprofessuur ide erialadel 100 €/AP)	Õppetasude kehtestamine 2025/2026. õppeaastaks
Eesti Lennuakadeemia	Ei täida semestris õppekava kohaselt täitmisele kuuluvat õppe mahtu, AP-d täpsustamata	40 €/AP	Õppekulude hüvitamise määrad 2025/2026. õppeaastal
Kõrgem Kunstikool Pallas	Alates 7.st võlg jäänud AP-st	40 €/AP	Õppeteenustasud 2025/2026. õa

Kõrgkool	Tingimus, millal tekib õppemaksupuudujääk	Puuduolevate AP-de hind / tasumäär	Kommentaariid ja allikad
Tallinna Tehnikakõrgkool	Kui puuduolevaid ainepunkte on rohkem kui 6 AP	40 €/AP	Õppekulude hüvitamise määrade kehtestamine 2025/2026. õppeaastaks Enne 2025/26. õa immatrikuleeritutele on määr 37 €/AP
Tallinna Tervishoiu Kõrgkool	Alates 1. AP-st	15 €/AP	Õppekulude hüvitamise tingimused Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis

Seega on ülikoolide tasud jõudnud määrusega kehtestatud ülempiirini. Lisaks elukallidusest tulenevale vajadusele ainepunktide tasu ülemmäära tõsta, on vastava ettepaneku Haridus- ja Teadusministeeriumile teinud kõrgharidusseaduse väljatöötamiskavatsuse koostamise kooskõlastusringil ka Tallinna Tehnikaülikool.

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist. **Esimese paragrahviga** muudetakse ainepunkti tasu ülemmäärade suuruseid. Ainepunkti tasu ülemmäärasid suurendatakse võrdselt 50 euro võrra.

Ainepunktide tasu ülemmäär kehtib üksnes õppekulu hüvitamise nõudele, mis on seotud täiskoormusega eestikeelsel õppekaval õppiva üliõpilase kõrgkooli poolt nõutava õppemahu mittetäitmisega. Ülejäänud juhtumitel (nt osakoormusega õppimine, võõrkeelsel õppekaval õppimine) on õppekulude hüvitamise määrade kehtestamine jätkuvalt kõrgkooli pädevuses.

Kõrgharidustaseme ainepunktide tasu ülemmäärasid tõstetakse võrdselt kõikidel kõrgharidusõppe astmetel. Kõrgkoolidel on võimalus vajadusel eristada õppeteenustasude suurust õppeastmeti.

Eelnõu **teises paragrahvis** sätestatakse muudatuse jõustumise tähtaeg, milleks on uus õppeaasta ehk 2026/2027. õppeaasta.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Õppekulude osalist hüvitamist uute määrade kohaselt võivad kõrgkoolid küsida alates 2026/2027. õppeaastast. Sealjuures arvestades kõrgharidusseaduse § 16 lõikes 8 sätestatud, mille kohaselt juba õppima asunud üliõpilase õppekulude hüvitamise määra võib kõrgkool suurendada eelmise õppeaastaga võrreldes kuni kümme protsenti.

Eesti hariduse infosüsteemi (EHIS) andmetel on avalik-õiguslikes ülikoolides ja HTM hallatavates riigi rakenduskõrgkoolides üliõpilasi, kes tasuvad täiskoormusest puuduolevate ainepunktide eest kõrgharidusõppe I astmel kokku ligikaudu 3 % üliõpilaskonnast (Tabel 1), mis tähendab, et mõju ulatus ei ole suur.

Tabel 1. Täiskoormusest puuduolevate ainepunktide eest tasuvate üliõpilaste arv ja osakaal kogu üliõpilaskonnast 2023/24. ja 2024/25. õa (EHIS)

	2023/24		2024/25		2023/24		2024/25	
	I aste				II aste			
Eesti Kunstiakadeemia	2	0,3%	0	0,0%	2	0,6%	0	0,0%
Eesti Lennuakadeemia	2	0,8%	1	0,4%				
Eesti Maaülikool	120	6,4%	113	6,1%	22	2,9%	17	2,3%
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	3	1,1%	4	1,3%	2	0,9%	3	1,6%
Tallinna Tehnikakõrgkool	188	6,9%	199	7,1%				
Tallinna Tehnikaülikool	173	3,1%	312	5,4%	8	0,3%	40	1,5%
Tallinna Tervishoiu Kõrgkool	66	1,6%	85	2,0%				
Tartu Tervishoiu Kõrgkool	0	0,0%	2	0,2%				
Tartu Ülikool	207	2,2%	109	1,1%	37	0,9%	19	0,4%
KOKKU	761	2,7%	825	2,8%	71	0,7%	79	0,7%

EHIS-es ei ole ainepunktide eest tasuvate üliõpilaste kohta andmeid sisestanud Tallinna Ülikool ja Kõrgem Kunstikool Pallas. Muudatus võib avaldada negatiivset majanduslikku mõju üliõpilastele, kes täiskoormuses õppides ei suuda täita nõutavat õppe mahtu. Ebasoovitavate mõjude riski saab vältida kui nõutavas mahus õppetöös osaleda.

Ainepunktide tasu ülemmäärad ei puuduta kõrgkooli, kellele ei eraldata riigi poolt tegevustoetust.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega otseseid riigieelarvelisi rahalisi kohustusi ei kaasne.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub alates 2026/2027. õppeaastast.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks avalik-õiguslikele ülikoolidele, riigi rakenduskõrgkoolidele, Rektorite Nõukogule, Rakenduskõrgkoolide Rektorite Nõukogule ja Eesti Üliõpilaskondade Liidule.

Kristina Kallas
minister